

HET EENZAME WESTEN MAAKT MET 'SUKR' THEATER OVER SEIZOENSARBEIDERS

“Verwacht geen obusios-moppen”

Theatermakery Het Eenzame Westen duikt met 'Sukr' in de thematiek van buitenlandse seizoenarbeiders. “Eigenlijk is er weinig veranderd in vergelijking met een eeuw geleden”, zeggen regisseur/scenarist Tom Dupont en acteur Tom Ternest.

DOOR BERT VANDEN BERGHE

“Hij leeft ook écht honderd jaar geleden”, grijnst Tom Ternest als zijn kompaan Tom Dupont koffiebonen maalt. We spreken met de twee in een heerlijk rommelige schrijfruimte in de rand van Gent. Tom en Tom kennen elkaar al een hele tijd, maar werken nu voor het eerst samen. “Het thema van buitenlandse seizoenarbeiders is haast hetzelfde als een eeuw geleden”, begint Ternest. “De omstandigheden zijn hard, de afstand met thuis groot. Die vervreemding, verveling en het vluchten in zekere zin komen allemaal aan bod.”

“Het gaat vooral om de zogeheten derdelanders”, weet Dupont. “Dat zijn bijvoorbeeld Wit-Russen of Oekraïners, die via Polen in ons land terecht komen om te werken. We wilden geen heemkundig erfgoedtheater maken, maar een verhaal brengen dat bij ons niet zozeer bekend is. Dat geldt overigens ook voor de vele Vlamingen die indertijd naar de VS trokken of richting Wallonië. Maar het werd pas interessant als het ook iets kon vertellen over vandaag.”

Jullie zijn al een paar maanden bezig met researchen. Wat valt jullie op?

Ternest: “Dat wij het heel vaak door onze westerse bril bekijken. Wij kennen die moeilijke omstandigheden, van een twijfelachtig statuut tot onduidelijke huisvesting, maar dat is kort na de Tweede Wereldoorlog verbeterd. Veel van de arbeiders vandaag staan niet altijd stil bij die wetgeving. Verliezen ze een vinger in een arbeidersongeval? Pech, doordoen. Binnen Europa is dat doorgaans goed geregeld, maar voor derdelanders – die van buiten Europa komen – is dat een moeilijker verhaal. Ze verdienen hier tot vier keer meer dan thuis, dus als ze eens niet betaald worden, gaan ze niet klagen.”

Dupont: “We zijn gaan praten met mensen van de vakbond, Polen, Roemenen, een Oekraïense journaliste, arbeidsinspecteur, revalidatiedokters en interimbureaus in West-Vlaanderen. Door-



Tom Ternest en Tom Dupont brengen een stuk over seizoenarbeiders. “Vooral de vervreemding staat centraal.” (foto Guillaume Decock)

“Verliest zo’n arbeider een vinger? Pech, doordoen!”

TOM TERNEST

gaans is het goed geregeld, maar toch zijn veel zaken wazig. Als een Wit-Rus met een visum werkt en dat verloopt zonder dat hij het beseft, belandt hij plots ongewild in de illegaliteit. Het is heel moeilijk om op te komen voor je rechten als je de taal niet machtig bent, de wetgeving niet kent en geen uitgebreid sociaal netwerk hebt. Dat bouwbedrijven derdelanders inschakelen, is door de hoge loonkost niet onlogisch. Maar het wordt pijnlijk als sommigen een contract tekenen en plots zelfstandig blijken te zijn,

waardoor ze duizenden euro’s moeten betalen aan RSZ. Dan worden ze opeens een last voor de mensen in hun thuisland. Heel schrijnend.”

Jullie spelen doorgaans vooral in het West-Vlaams, maar nu komen er ook andere talen bij.

Dupont: “Actrice Darya Gantura is geboren in Oezbekistan en kan moeiteloos switchen tussen Russisch en Nederlands. Het koor brengt ook Poolse en Russische liederen.”

Maar we moeten ons niet verwachten aan persiflages op ‘obusios’?

Ternest: “Wat wij met Het Eenzame Westen doen, is iets helemaal anders. Ja, er komt humor bij te kijken, maar centraal staat het verhaal. We willen ook geen infossessie brengen, maar de problematiek theatraliseren om zo grensoverstijgend te werken.”

Dupont: “Eigenlijk staat vooral die vervreemding centraal. Je kan iets, maar al de rest rond je – van taal tot gewoontes – is compleet onbekend. Het gaat ook over de mens die gereduceerd wordt tot een stuk gereedschap. Heel maf. Ik haal veel uit het boekje *Het recht op luiheid*, een pamflet van Paul Lafargue uit 1883. Hij stelt dat een mens moet werken om te leven, maar niet moet leven om te werken. Dat we vandaag altijd maar meer moeten doen en presenteren, is eigenlijk absurd. Dat zagen ze 150 jaar geleden al.”

Het is de eerste keer dat jullie samenwerken.

Ternest: “We kenden elkaar al van bij Studio Orka. Daarvoor kwamen we elkaar ook al tegen, wat niet zo onlogisch is, aangezien we beiden in het sociaal-artiestiek segment werken. En we kennen elkaar ook van *Albatros*, waar hij mee aan schreef.”

Dupont: “En in meespeelde! (droog) In de laatste aflevering kreeg ik tijdens de dorpskermis een oliebol tegen mijn hoofd.”

Het grote publiek herkent Tom Ternest wel, maar weet niet dat jij al meeschreef aan ‘Offline’, ‘Cargo’, ‘Albatros’ en ook al een pak straffe theaterproducties verzorgde. Daarnaast doe je veel coaching en geef je les aan het RITCS. Vind je dat verveelend?

Dupont: “Allerminst. Ik heb niet de ambitie om acteur te worden. Ik ben eigenlijk opvoeder van opleiding. Als ik content ben van iets, heb ik geen goesting om elke avond terug te keren naar de planken en te blijven sleutelen aan iets. Ik kan ook geen teksten ophouden. (lacht) Nee, geef mij dan maar een plek achter de camera of een schrijftafel. Ik vind het geweldig om beeldend te vertellen. Ik kan de scheiding steeds beter maken tussen een serie en een stuk als dit. Dat zijn twee verschillende mechanismes.”

Ternest: “Tom heeft totaal geen ego. Hij is iemand die er perfect vanop afstand kan naar kijken en aanwijzingen geeft. Voor iets als *Sukr* maakt hij de setting, die wij als acteurs helemaal zelf kunnen invullen. Dat is heel dankbaar om zo als acteur op het podium te mogen staan.”

Voor jullie straks gaan toeren, verblijven jullie in Boezinge. Jullie kunnen ook rekenen op heel wat steun uit de Westhoek.

Ternest: “We zitten, net als bij *Zwins*, met een hele groep enthousiaste liefhebbers. Zo is er het koor van de Academie in Ieper, dat al een paar maanden oefent op Russische en Poolse liederen. De afdelingen creatie en mode en decor en etalage van de Heilige Familie in Ieper sluiten dan weer aan bij het artistiek team. Bovendien is het een coproductie met de bovenlokale erfgoedcel CO7 en de steden Ieper en Poperinge. Voor het eerst kregen we ook bovenlokale subsidies van Vlaanderen en kunnen we rekenen op de tax sheltermaatregel.”

Dupont: “Door op locatie te spelen, zetten we sterk in op die beleving. Om slecht weer voor te zijn, spelen we in een loods in Boezinge. Daarna gaan we op toer.”

Ternest: “De beleving is anders, maar niet noodzakelijk slechter, integendeel. Mensen die *Zwins* op locatie én in een CC zagen, ervaren telkens iets helemaal anders en bijzonders.”

‘Sukr’, met onder meer Tom Ternest, Isabelle Van Hecke en Darya Gantura gaat in première op vrijdag 11 maart in Boezinge. Tickets: www.hearperron.be.